ԱԶԳԱՍԷՐ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԵԱՑ,

ՀԱՏՈՐ Գ.

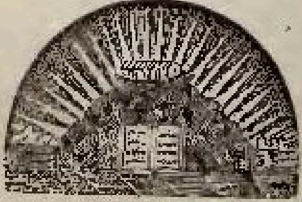

ՈՒՍՈՒՄ՛Ն ԱՒՆԷ ԶՄԱՐԴ ԵՐՋԱՆԻԿ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԿԱԼԿԱԹԱ.

1847

Ա.Զ.Գ.Ա.Ս.Է.Ր

Հրատարակի յամէն շաբաթ որ [illegible] Տարեկան Կ., [illegible] 24։ [illegible] 500։

Ամենայն [illegible] Հրատարակութեան [illegible]։ [illegible] 2 [illegible]

[illegible]

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

[illegible]

ՀԱՏ. Գ. ԹԻՒ 73. ԿԱԼԿԱԹԱ 1847 Յունվար 2.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ԿԱԼԿԱԹԱ

Շնորհաւոր նոր ամ, 'ի նոր ամ փրկութեան,
Շնորհօք զարդարեալ` Տեառն Աստուծոյ,
[illegible]

Գոհանալ արժան է մեզ յերա-
ւի զանազան քաղաքաւորութեան. Ամե-
նակալին Գթութեանն, վասն պատուա-
գաճին 'ի պարգևս նորա` հոգևոր և
մարմնաւոր կենդանութեան, որով
կեամքս 'ի Տէր, այնինչ բնութեանս
յաղթութեան մարդկան, զոր չէ յա-
ւուրս մեր գտեալ, անմեկնելի մեկնե-
ցան յերկրէ կենդանեաց` և ոչ ար-
ժանացան զամէն ըմբռնել [illegible]
մեզ և [illegible] և վայելեմք խաղ.
Օրէնս։— Յայս ոչ Աստուածախօսա-
նի Հաւատս յԱ. [illegible] Սուրբ նորա`
և Մեր ուրեք 'ի սիրտս մեր` թէ ոչ
Աստուած, և թէ ոչ Աշտ մեր.
որովք արդեօք մխիթարեալ` եթէ ոչ
ապաւինէ Տէրութեամբ և Մոսկովայ,
որ 'ի Սուրբ Էջմիածին, 'ի Տփխիս,
'ի Շուշի, 'ի Հաշտարխան, 'ի Նոր
Նախիջևան, 'ի Մոսկով, 'ի Օդեսա-
յիա, 'ի Պօլիս, 'ի Վենետիկ,
'ի Վիեննա, 'ի Կալկաթա, և 'ի
Նոր Ջուղա, յորմէ յուսամք ցկա-
տարած ապրելոյ զձայնն գործոյս քա-
ղցրով լսելոյ 'ի վերայ մերումն
յաջողութեանն նորա.

Քանզի պարտ է Աստուածատուր
ոչ լինել այս աստուածախօս յոգու-
մերումն և հրաշից Աստուծոյ 'ի Հայ-
աստան, թէ նախարարաց գովեստս զա-
տկապաշտութեանց աշխարհի մերոյ` ունելն
զնոյն զմին միայն Տեառն` արտաքս
զեխօս այգի մարդկան յանկարծա-
կի շփոթութեանց անուն, յոր կար
ընդ ծով համատարած անկեալ լու-
ղան. Քանզի պիտանի ոչ լինէր
Կաթողիկոս մերում նահապետի ունել
զայս ընդ խաղս, և հրատարակել
խոկումն դարձակում. Երկրոյ 'ի նաւ-
ման լուր, քան զայս փութանակի
ստանալ, և ենքն դժեա խաւարեալ
նոցա` ոչ Աբին մեր Հայկ. Քանզի

յաջող ոչ լինէր և մերումս Վաղարշակայ ՝ 'ի մի միաբանել Հայաստածին արկանել դիւրագ և զկնանիշս թագաւորութեան իւրոյ՝ քան յորձան և 'ի կոծոյ բարբարոսս փարատել անհնարին աստանաւանդս ։ Դրաւ ասուածերյամ թագաժառանգաց մերոյ խաղե զոր Սանատրոյ Ամենակալն անգլխեր պայմանութե. միանգամայն ։ Աշխարհ մեծն այն Մամիկոնեանն ոչ միայն նախահաւաներ ։ և Վասակ ոչ ոչեքան ամբարշտեր ։ Եթէ լեալ իւր էր 'ի Հայաստան միաբան և հրապարակաբանութիւն իւր ։ Մեզ պաշտօնա և բանաւորութիւն այս՝ Եզրասը ։ մեզ՝ յանկոց և ցնդելոյ 'ի Հնաւոր ծաղրու աշխարհին՝ յանկարծ շաղկապ մեաւորութեան, յոյժ սիրոյ ։ և 'ի Հայկազնեց ազգութեան ։ Օրէնսկի վասն ։ ով երբէք 'ի Հնաւորաց խմանայք զաւառ և զկանոնաւոր տարրս Նորա բեթայ Մարտ Եկեղեցւոյ մերոյ՝ որին առնոյր ու. կարապետացն դաւանից իւրոյ ։ Ով Հաստ լինէր բան մեծանկի Եղիշակեան Հայ Բերիոսաններոյ եղբարց մերոց ։ և 'ի փոյթն յաստաջէր ։ ով զվրդովմանութեան Նոր Պաւղոս նշխարս 'ի մի Հաւաքեր՝ նորոգնակ ամ կամ՝ ասպարէզ պատմութեան նուիրել ազգին ։ Ով ։ առն ով 'ի Հնաւորաց խմանայր արդեօք թէ Խարեբայք Եգիպտոս մեհարձանսք յուղերձացն ։ այնինչ հայիւ թէ ամանք ։ այն և առկա ամանք 'ի մեղ՝ Համեցան ընդ մահէքն աշակերտաց Կոմիտասին եղանել մինչ ցարդ 'ի գիծն նոցա՝ և զուարճութիւն ։ Անուանարանք Նոր Պաւղոս ։ Հերկլեանն Օմիւռնիո ։ և Սփիւռք Հնդկաստանի թող վկայ լիցին բանիս այսորիկ ։

Աչ վայրագունեանք յաշխարհ երկրաւորութեան մերոյ ։ անհնարին անուանք և անհաղթանակք Հայ՝ իւրք համաձայնի մեզ ։ Հայկանց յետանդն Պատուելի Հաստատութեան մերոյ 'ի Հնդիկս ։ որով կեալ և ջնջէ Բնակութիւնս մեր ։ Հայկանց 'ի Պատուելի Բնիկութիւն Միւնեաց ։ որ 'ի մեջն կարատոսեաց և կարեաց՝ տակաւին զձեռն չարչարաց ապարզեաց Համագրպայն դարձանանութեան սպառեն ։ Հայկանց 'ի Պատուելի Աբեռ Հարանց Մխիթարեանց՝ 'ի Վենետիկ ։ որ անկարող որդեա և Եէ տակաւին ազգասիրաբար զօշ քաջալերականն կարկառեաց առ մեզ ։ Իսկ Հայաստան Լեզուն դեռ. թէ ծնաւ յօգնութիւն մեզ ։ որ ընդ անուան իւրոյ և պարզագոյն ազգասիրութեանն մասանց ։ Ասա զկայ ոչ առնումք ։ — Օ ի ան և անդ ըմերկ յոյս մեր. թէ և Ի ջ Զ Մեծնեկի պեջանեցին մայրաքաղաք երախտեայս բանիւ մեզ . թէ և Պոլիս և Տփղիս յաճախեցին գ.է.թ չորեքն փոխանակ չորեքացն առ (եթէ և՝ զաւառնկուցի թագցա.ք .) թէ Մոսկուէ և Աւրաք ընդ. Աղուանս եկեղեցին. և թէ՝ վասայի Վեբասատութիւնք Պարսկաստանի՝ յորդորեցին յայս Համեստ ։

Հնարհաւորս կարող եմք լինել վասն այսքանեաց բարերարութեանց Աղգին ։ բայց և ոչ զմի յաջողանեն անձանց և եթ սերգնահանդմանք ։ Բնիկութիւնս է Հայ ։ և վասն Աղգին Հայոց ։ մեք միայն ծառայք անպիտանք՝ զարծայեր բարույն Հաւատամք լինել ։ Այս էր հինն Միաբանութեան մերոյ ։ և այսպէս եւ 'ի Հրապարակն ի վաւեթայսք ։ յայտ առարկայ թէ՝ ոչ 'ի սակի մասնաւոր շահուց անհրաժեշտայք ։ և առանձնաւոր օգուտ ինչ մերում շարքարա-

թեղեմք չնորհս Աստուծոյ ։ Այլ թէպէտ ազգասիրութեամբ Եւրոպացւոց յայս մեզ յաջող ընթացեալ՝ առաւելին շնորհակալ է ընկերութիւնս մեր ։ Ասոյն յաւելեմք , զի թէև Անգղիացւոց նորա նոյն կայ և մնայ , որ և ՚ի սկզբան իւրում ։ Արդարութիւն մեր առաւելութեան թողլ անդրանկաց՝ ոչ է յուսալ վասն խորագանցեալ հինգ հարիւր աւելեաց , զոր պարտական է նորոց յաջեալ Անգղեաց յաւելուլ ՚ի հաշիւ ընկերութեանն՝ այլ մանաւանդ վասն առաջնորդութեան նոցա , զի որպէս ճիւր բաղդեալ ազգ ընթանայ ։ այնպէս և մարմնաւորութիւն խոստմանց բարձրոյ՝ զգուշ ունել ընծայէ ։ Իսկ է Արգասեան Ընկերութիւն մեր լինել վասն աստանձնին ինչ օգուտ՝ յոյս ընկեր մեզ ընդունել զոր միայն հինգ հարիւր աւելեալ ։ Բայց թէ որում չէ այնպէս , և փոքրկութիւն թողլ մերոյ է որ զգուշանաք , և է որ անկարութեամբ կամ՝ պէտս յետ թողուլ ոչ ժամանել բաւական անդրանց ժամանակ առ ժամանակ ժողով գումարել , և զգործն հաստատեաց խորհել և առնել , վասնորոյ ամենն փերաանն հաստեր կարգաւք Եւրոպայ մերոց , զի ազգասիրաբար յաջորդեսցեն գործակից լինել մեզ ՚ի փառս Աստուծոյ մերոյ անչափ հաստատեալ՝ թէ զուգընթաց ևս լինի ծանրութիւն բաժանորդեալ գումարյն առ մեծ և ընդհանուր օգուտն՝ որ յառաջ գայ յազգին ։ Որ առ որում նորատեսակ մեր ոչ է միայն յառաջ առնել ․ այլ ամենայն մասամբ Հայրենեաց Օգտակար լինել , եթէ Տէրամբ յաջողեսցի մեզ այն ․ և այսպէս շնորհաւորել նոցա և մեզ՝ ՚ի Նոր տար Ամսոյ ․ ՚Նոր ամ փրկութեան ։

ՆՈՐ ՄԱՏԵԱՆ

Արդարութեամբ Համապատկեմք , զի ընդ նոր Տարւոյ՝ եղ և. Սոս և Անգղիոյ անուանեալ գրչյն ՚ի Մեծաբակրաց Կառավարութեան Թագաւորաց նուիրեալ ՀԱՅԵՐԷՆԱՄԱՆ ՀԱՄԱՏԵՍ ՚ի Կալկաթա , որոյ հանդստաբարոյ և գործարկանգրաւոր թեկղեան գործոց գանձուն իւր ՚ի հրատարակութեանն բայց աստուածաշնչութիւն նորա մեծ ևրախտաւորեաց նմին ՚ի լոյս ։— Զինուորեալ օրինակ ազգասիրութեան ազգաց , որոց հետեւեան յայտարարուկ շնորհաց ․ ՚ի մէջ բերելով՝ թէ ոչ կամիմք հաշուել զանուն մեր ։

Տես որ ՚ի կամեցողս ազգային բարեաց բաւական է միայն այդ ամերոպար ձեռն կարկառել , լսել անուանն կամ ոչ ․ Թէպէտեւ անունն այնպիսւոյն ունել սիրեմք յօրինակ այլոց և զինեալ մտադրեմ՝ ամենայն և այնպէս անշուշտ հաւատամք , զի որ հասցէ ՚ի ծանօթս յայտնապէս վարձարք ՚ի Տեառնէ իւրմէ՝ որ յերկինս է ։

—Դ. 19 են անցեալ ամսոյ սկսեալ մինչ ՚ի 23 , և 24 ամսոյս ամմամանակեայք և անդրադին աղարտք տեղեկին մայրաքաղաքիս այսրենի , ապա երբեմնեն կայծ եւս փոխթարկեալ՝ ծանուցեալ վասն երկրաշարժ ժողովրդոց ամենայն ։ Այլ զորովեր զոհան ՚ի Տեառն՝ զի մեզ ՚ի լոյս փառանկեան ,

ԴԵՂՈՒԿՏ

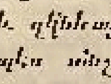

Հինօ նաւ եկեալ ՚ի Թովլն Զինեալ ․

ՏԵԼԻՆ ԲԱՐԻԿՆ՝ ՚ի Բոմպայեան ․

—Կարգեալս Սնդիկանի Կառավարութեամբ ընծայեալ՝ ընկերէ Օրինակե զի երջեմնականութեան ընդ Լոնդոնի Մաքարթա և ընդ Պետերբուրգեան Հայն-

գիտակալ եղեալ է առ՝ Արարատեան Տեառն ՆԵՐՍԷՍԻ Աշտարակեցւոյ Կաթողիկոսի ամենայն Հայոց, փառաւորեալ ՚ի փոխանակ իւր՝ նշխար է այսր. և սաղեալ զորով սրտանց ուխտաւորութեան և առաքելոյ (այսինքն ընծայիւքն) ն և եղէ զօրէ չենելոյ, յուռայ դատեալ զգործ իւր, գործառնութիւն, և գեղեցկակարգութիւն համեղջեաց իւրոց.

[illegible]

՚Ի քանի աւուրց հետէ յիշեցանուցաք ՚ի Լոնտոնն Եւրոպայ գիրուոյ նորոգեանն բացատրութեան այսորիկ. Բայց գաղղիա զատադրական հրապարակեալ, թէ Բեժեշի և Խնողեա Օգոստոսի Լոմբարդայ՝ գտանում միբարութեան ՚ի Բէճիօարենի Տէրանձմագրաքաղաքին՝ փոխեալ առաջնոյ. թէ ըստ Բանդակ † Թոզիալ ՚ի Թէթու Բորամկի և յարացուցեալ՝ կատարեալ գործ, բայց գիւտագին եւ քան զխառն՝ փառօքն. Երկու փաքրիկ փչառ կէջ բանդակի փոփոխեան ՚ի 24 անցեալ ամաց Հռոգանու և առաքմանակաւ, և բառ ամենայնի համագոր զատն փառօքս յայտն, ՚ի բանիցն և ՚ի մեղյն. Մինչ թէ ոչ միաւեցին զերկրաւոր հրապարակ. Օ արմանք չեն, թէ այս գիւտ, որ առաւել զիւրալին է քան զբազմապատկութիւն Ս աւուրցն, զանոյն կայեալ և խոհականեցէ զգեստ բարեհոգի Կլեմենտեի՝ որ զառաջինն եգիտ զայն. Մի բանն Բանդակին, և միւս բանն բարակի, բաւական յիշելն զմեզ մեծ պատկերացն զօրծ անմիջի կառավարել. և բանդայ զամենայն եկեղեց յանկարծ բուժման Մ աւուրքարանաց և անձուն հրապարակ աւանդեց.

† [illegible]

ՓՈՆՏԱՐ

՚Ի բանակէ Լարդ Հարդինկոյ. որ առ ամե Բժիշ զեսոյ՝ գրեն Պանջաբեայեն Թիւով օրինակ զայս" Աղա Լալ Սինկ որ զաւակութիւնն խառբերաց Պերրարեն անմէջ՝ այժմ ՚ի բանակ արգելեալ է փոխն զայրանէ Թզլմիտկցութեան իւրոյ յետ Շեխ Իմամուտինայ, յանդիման մատուցանելով առաջնոյն զնեղմեան. Նա եթէ Գուլաբ Սինկ յաջողեցաց է նմա յայն խորհրդութիւն, բայց նա մինակեր ի թողու մասնակցեալ յեղխանութենէ մերմէ՝ հարկ էր զնշանն յայն պահում. Թերևս Լինատենի համեմատ եա համարեցի զընթացն. — Ձեռ քանի մի աւուրց բանակ մեր չուեցեց է ՚ի Լահոռ. — Թագաւորութիւն դրեթէ միանգամայն պարապեալ է յայսմիկ կողմանս."

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ
ՆՈՐ ՋՈՒՂԱ

ԶԱՄԲԻԻՆ ՚նուազ յիշեցաք զանցս երրորդ ամրական Հայրապետութեան, և զօրինակս մայրաքաղաքութեանց ՚ի Հայ և ՚ի Պարսկաստան, և զնախափառս շարադրութեան աշակերտաց Հ. Հ. Աստուածատրեան ՚ի Նոր Ջուղա. Իսկ առայժմ՝ և թէ որձեալ զբացեալս, զհանգիստ աւետիս, զնախագահն Հեթումեան Թեմի, Պատմութեան Հայոց. Թուարանեն և որոց ՚ի կարգին կայի բարեպաշտական, որք արդարև չաք զինն ան-

խանդ ուխտաւորաց յաղթելի վերա-
կացուաց և վարժապետաց նորա*, և պատիւն զանխողութիւն գերամեծար Հեմնուրեայն՝ օրհնութեամբ յերկնից 'ի վերուստ, և օրհնութեամբ երկրի՝ յետամնայն. Ամենայն Ազգասէր և Հայրենասէր անձն կարէ գուարճանալ 'ի սիրտ և յոգի ընդ պատուիրանս ծաղկել Հայրենեաց յուրոց, և մեք ոչ կարեմք զոպել դժուարանալն մեր ընդ ուղղութիւն մնականց տեղւոյն՝ և ընդ արխազման վաստակս վարժապետաց նոցա. ուստի և այսպէս՝ անսասանելով զգածուած լինի ազգաս և մնաւորունք, որպիսի այժմս է Պօլիս, և դժուարութիւն ծախուց ուսումնարանաց երից մեծահասոյն առեալ՝ ցուցինք արդարև ընդ բազմահասոյ բնիկ կարողութեամբ ազգիս մերոյ. Գտանեմք զնախանձն բարի, բայց ոչ կարեմք առաջնորդել և զվախճանն գաւառաց մերոց, և 'ի չար օրինակէն [illegible] մերժել ընդոստ. Եթէ ատելին բաւական ոչ է, թող զանազանեսցին վարժարանք մեր իբրև զորիշ որիշ զատուածոյ ընդ մեամ գլխով, յայնժամ զօրութիւն Ազգին՝ զորէն միաբանեալ աշխարհականց՝ կարէն յաղթել զգեռ հզօր և զօրծուցանել դիմադարձ. այլ մինչ ոչ թէ երեքս այլ եղեն և երեք հարիւր երեք աշխարհականք ևս նոյն մի մի ասելով, ոչ կարեն շարժել և գնացեալ մի դողի. Ոհ ի՞նչ է, որ ոչ կրթութեամբ անմիաբանութեամբ, և զի՞նչ, զոր այն կարասցուք 'ի ձեռս բերել միաբանութեամբ և սիրով.

* [illegible]

ՉՈՐՐՈՐԴ ՀԱՐՑԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆ
Ի ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ

Եւգ. Ներքոպեան

Ցնծա՛ այսօր՝ վարժարան մեր՝ գերազան,
Ըստ ծաղկերանց՝ հուրանոտամբ՝ վառ վառման,
Ցանկութիւն քո՛ մշտականոյս՝ ընծութեամբ,
Մրանձնագուրը՝ ծաղկի սիրոյն՝ յերամբ.

Եւր արշալոյս՝ այսմիկ աւուր՝ շողշողէր,
Մեծ ասեղիս՝ բերէր և մեզ՝ ժամանէր,
Այսու 'ի մէնջ՝ տրամութիւն մեր՝ փարատէր,
Նոր օր պայծառ՝ մեզ բուրանեալ՝ յերամբ.

Զընձայ աղբեր՝ սիրոյ ազգիս՝ բազմացաւ,
'Ի վառ սրտէ՝ խանդակաթեալ՝ բաղդացաւ,
Արդ սիրտ մեր՝ հաւանեցանելովն՝ զօրացաւ,
Զոր սնուանեմք՝ հանդէպ աւչոյս՝ յերամբ.

Զաւակնդրաւարոյ այս մեր հանդէս՝ զարդարեն,
Ազնուք հարցմամբ՝ դպրութիւն՝ հարցանեն,
Որչափ քննեն՝ նոյնչափ գտեալ՝ յուսադրեն,
Բազմագրատի արժանեալ՝ յերամբ.

Ուստի պա՛յծառ է՛ զնոյն սիրոյ՝ փոխանակ,
Եւ ոչ երբեք՝ զայն Երախտիս՝ մոռանալ,
Բայց զմայլմանս՝ առ Ցէր Աստուած՝ Համբառնալ,
Մեջս վնաս՝ պահել աստղ՝ յերամբ.

Յովհան Վ. Աղբեանց.

Ընդհանրական զորայ տարեկան հարցաքննութիւն նոր Ջաղըայու Մծ. Մեկեանի Հայկական Հայրենասիրական ուսումնարանին, որ հրամայեցաւ ի նորին առաջին բարերար հաստատողէ, ի Սրբազնոյ Տէր Տէր Ցովհաննէսէ Պատրիարքէն, որոյ հանդէս խնամական խորհրդեանց կոչ. ի 1846 ի 22 Յունիս ամսոյ յաւուրն երկու շաբաթու, ի չորրորդ ժամու զկնի միջօրէի Ալեքսանդրի.

Նախագահութիւն նոյն բարեհայեաց հանդիսի հարցաքննութեան էղև, քանի մի աւուրք յառաջ, նախ՝ պատրաստեցին զնոյն Մէկեանի Եկեղեցին Սրբոյն Աստուածածնի, վասն յայտնութեան ընդարձակութեան և հարթածաւալ անդորրութեան տեղւոյն. (զի նա արդարապէս վայելուչ էր նոյն յառաջարդութեան, և մանաւանդ ընդ անդամոց քաղցրաւանդ հոգի՛ բարեխնամութեան.) ծառայեցին ի նմա զնորագոյն աթոռս գեղեցկաձեւակս, եդին անդ զերկատին անդամակցաց ընդ միմեանս և շարքի զնորանոցն զարդարս և գեղազարդս. և ի վերջոյ աստուածոյն շարեցին կարգաւ զնկարագրաց թուղթս արուեստից աշակերտացն, այսինքն զգարագրութիւնս, աշխարհագրաց և այլոց. և երկրորդ զկնի հանդիսապատրաստութեան, ի 21 Յունիսի, յաւուրն Կիւրակէի, նոյն ուսումնարանի դասատուաց Պարոն Յովսէփ Մանուկեան ընդ հրեշտակաց զուգակալ

Յովհաննէս Խան Մ. Դաւթեանց, [illegible] առ վեհափառ Արքայն [illegible] [illegible]

[illegible]

Տէր Յովհաննէս Տէր [illegible] Տէր Եղիազար [illegible] Տէր [illegible]

[illegible]

---

* [illegible]

եկեղեց Տէր Գէորգայ․ զնոյն Աղայ Յովհաննէսն Եւ զորդի՝ ընծայեցաւ կառավարն Մարգարեանն, զնոյն Հնդկաստանի Պարսից՝ ընծայեցաւ Մանուկ Թումանեան․ զորս ուսումնարանին երգեցին ձայնիւ Մանուկ Թորոսեան և Կարապետ Մելքոնեան․

Յուսալով երգոց․ Պատմաբանեալն առ հասարակ հայրեն յորոց, և ասացին դպրապետաց զոր ասէ, թէ հրեշտակքն ու բարեպաշտ․ Յետոյ Մրբոյն Կարապետ Սրբ Խոջենասա աղաւթս ասացին զհնազանդել, առաջ ի մեծաց մանկանց, և մանկունքն մատուցին զշնորհակալն հայր մեծն․

— Ըստ փորձերանն ի Պարսկաստան հնձեալ է ի կէսոյ բուն ամսոյ՝ 40ն և բուն աւուր 80.000 յայլոց վերոց․ Իսկ ի Միրոզենեից ընդ ամենայն՝ ոգիս երկաւն և երկու, որոց ցաւխէք առել՝ մնացւածք ոչ հասին առ մեզ․ Կտարած մեծ լինէր սակ, եթէ չէր Ըսպահանեցւոց բուն օրէնսդիր նախնի Ակնեցւոց ի բուն երկրաւ զհետ թշնութեան կրօնի․ և մեռեալ՝ և մնացան երկոքն ի Թաւրոր այսօթևցն առ Ըստուած․ և սիրոյ՝ առ ընկերս․ Մ ասոյն Օտերաստագրաբ Կառավարն Սրբ Խոջենասա, Նախկին Ըստանորդ Պօղայ, բոլոր ուսումն Եկեղեցւոյ երկրայ ի դեղեղմնատան ուղղ՝ ինքնին մասցս դհաշտարար պատարագ Մորմեզի Ըրեան Տեառն ի մասին Զաքարեայ Կառավարն Մատթանեալի և այս յերկարանչեւթ կորմնոց, ի Հայոց և ի Պարսից՝ բազում գեղմունք աշխարհակե այլոց ի... աշխեցան այլազգի կարգանեալ․ որոց Պետրէ յաւիտենական բարգաւաճեալ յաւէտ ի ձայնակցու ի այսօթից նոցա՝ փարատեալ ի նոցանէ զախտն ապականութեան․ Տեառնէք արդեօք զգօրութիւն մեծի այօթից առ Ըստուած զինելոյն, հրամէ թէ և անմահաց կարծիք զօրինակին հաւատալ ի սիրտ մեր․ —

— Ըստ նոր թէ Միհրդատ Շահն Պարսից՝ յաջորդեալ ի տեղի իւր զորդի իւր զմառամ․ Ըմզայն, լինի ի բաց հրաժարեցաւ․ Սա և բազումք ի մեծամեծաց յաղագս միաբանելոյ պարզևական նշանօք և պատուականօք․ Այսպ մեծապատուական իցէ զնոյն Թագաւորն ի Պարսկաստան, և զհնազանդ ապստամբ և չհաւատութեան աշխարհին զարմանալ յիրաւի ընդ խնամութիւն Հայաստանեայց Թագաւորին այսօրին, և ընդունելութիւն հոգևորականն Մեծաց Նորա զթագ և զաթոռ Պարսից․

ԸՆԴԳԻՐ

Մ՝ բուն դէպքս Լոնդոնի յիշատակէ զարգացմանն ինն յարդութիւն թեքեան դեռոյ․ որ գերեղման արարոց՝ յանձան մեծերս շարժմանմանց երկրայն ապականեալ, ի Բանկոկաւ և ի Լոնդոն ըսկզբ զատեցուած բազում եղծ, և զծնօղս բազումն աղքատաց ծածկեաց ի բազում տեղիս, զծագեալ ի բարեպաշտն յայտնիկ եղծ․ և պատճառն ամենայնի ասացի զնէ զխաւարակութիւն օդոյն․

— ՏԻԻՆ Ըհնաւոկ ուղարկ․ որ յեննոկի ի Միլերեան, և զամենայն իւր սեպհական ձեռնագրերն պարգևագիր Եկեղեցւոյ և Իշխանութեան․ գանձապահ զի Լ ամենաստ ընծայեցի զյոյժ ահագին ամսոյն՝ զարժանիք մեծապատուութեանն կեանք ի Եւրոպ մեծիւ, ազգաւն իւր մեծաւ առ ի մեծ խորհրդեան զիւրոցն ձեռնելոյ ազգաւն նշանաւորութեան հոգոյ պաշտամանն Եկեղեցւոյ և իշխանութեան Ըհնոկեան․ Ըյս ամանին անդամն չէր մնալոյ յաջողութեան այսր, զի և յանցեալ ամին կարգեաց պատուն

մի , որպէս և միւս են՝ վասն գիւտոյ շատ կորուսելոյ ուրուք 'ի բաբելոնացւոց քաղաքաց .

Զկարգաւորս այս առ ծառայս Բաբիլոնի 'ի Կարկանիա և յԱտենքկա են՝ ևթէ ախորժեցին .

Բանաստեղծական

ԳԻՒՏ ԴԻՆԻՈՑ

(Լոյս ընծայ Պոլսոյ .)

Դ. Նորուշէից կամ Դ. Մշեցի, որ յանձնարարեաց թարգմանութեան , և զհետևեալ Դ. Մշեցի կամ զԳիրքս ուսումնական կանոնաց՝ զոր գտեալ Հայաստանի առ Պօղոսեան , զի առաւել յանդգնեալ մերձ էն զիւրեանց , և կրկնել զ-բանակազմութիւն իւր՝ ի յերկ 'ի թագաւորս և 'ի տուն պատմել վասն ազատագրութեան . Յետ առաւել էր իբրև 'ի քաղաք առ զեղուցեալ անօթութեան՝ եղեւ , զի հոգւոյն մերձ 'ի պարտս սաստիկ այնպիսի էր թէ . մինչ մարմնաւ յետ 'ի թոյն իւրն մխիթարելով էր . Բայց հրամայեալ յամենայն և իմաստ յայտնեալ անուն՝ և պատմել , գտեալ 'ի միջոյ՝ ԹՈՅՆ . Այն 'ի սիրելի կամօքն նորա՝ ուսուցանել զգաւ զինւոյ առատաց յայտ , յուսահատութեամբ եւս 'ի թագաւոր առաւել և առաւել զի զօրէն մահուամբ 'ի ցաւոցն մերձ անկեալ արդէն 'ի բուռն անդր , և յաւէտ փարատեցաւ . Իւրաքանչիւր զօրաւոր Դ. Մշեցի , հրամայեաց զկնի զօրաց ընդ որբանոցին , յորում առեալ էր և առակս իւր , և 'ի հանդիսանաց ամենայն անուանեալ զոյն Զմեռնի խաղաց կամ Խրոյն Զօրավարաց .

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ

Յերկնային օժտեալ՝ վարդագոյնք՝ և շուշան .
Խնկաւէտ 'ի գօտի՝ և առ արև ասացեալ.
Դրախտին՝ հող և վէմ՝ կենդանացուցեալ՝ մերձ ընդ մարդ.
Ուստերաց յարգեալ ընդ հոգւոյն՝ ասացեալ .

Ամէն գութ՝ յօգնելէ առ եղբայր՝ բնական ,
Այլ ընդ 'ի հորն՝ առ որդի՝ ասացեալ .
Երկնային քաղցրագոյն՝ մերձեցար՝ ընդ սարսուռ.
Որ ուխտեալ՝ շուրջ 'ի վերայ մեղաց իւրոյն՝ ասացեալ .

Այսօր՝ ի՞նչ բերեմ շնորհիցս ունիմ բացուածս հանդիսաւոր
Իմաց անդր՝ զինուորաց՝ երկրային ասացեալ .
Հասկացայ՝ հայրենեաց՝ ընդ բարութեան՝ զենմամբ ,
Եղբայր տեսի 'ի խնդութեան՝ յուսացեալ ասացեալ .

Եկեսցէ արդեօք որ՝ որ մարմնոյ զեղջական ,
Ուշադրութիւն՝ առ հասարակ բնութեան՝ ասացեալ ,
Նմանութեամբ վարդագոյն՝ ամենեքեան հրաշք ,
Այր անուրջ՝ քաղցր այլոց՝ իմն միմեանց ասացեալ .

Հէն Աղջի .

ՆՈՐ ՏԱՐԻ .

ԱՐԵԳ լուսաւոր ,
Նոր ցնծաց աւուր .
Խոստացել ընդ իւր ,
Ցնծութեան գիրք .

Ո՜վ յոյժ մեղօ ,
Պահպանեաց ընդ նոյն .

Հրեշտակաց ,
Ամէն բարիքս .
Ոչ փրկութեան ,
Պահեսցես յորդորս .

Հրճուի ամենայն ,
Հետ ընդ իւր առանց .
Մեղ այսօր բարեաւ .
Ասեմ ՆՈՐ ՏԱՐԻ .

Զանձինս զի ծագեաց .
Պայծառ Արեգն .
Որ շողաց յանձանց
Զիւր խաղաղութեան .

Զարդ ուղեւորաց ,
Իմ թագուհի ամաց .
Որպէս և աւուրց ,
Եւ ժամանակաց .

Հասցէ , ո՜վ նէ զօր ,
Ցնծայ զուարճ պարգևօք .
Փառօք զարդ 'ի վեր
'Ի փառս Աստուծոյ .

Ո՜վ նորեկ արև ,
Թէ այսօրուն վաղուանց ,
Աւուրք հին ծաղկոյն ,
Արտասուաց 'ի բոց

Փառօք առ Արարչին ,
Ընծայեա զհանգիստ .
Վասն այսօրուան բարեաց ,
Զոր ետ մեզ շնորհեաց .

Անձինս 'ի մէջ .
Նորոց թէ ոգին ,
Զոր յուսացեալ դաւ ,
Ո՜վ մաքրութեան .

Եւ անոյշ թէ դիմաց .
Բնութեան առատ ,
Խնդալ և բերկրել .
Ընդ այս քո ժամս .

Եւ այսօրուան երգոց
Ընծայ ատրանի ,
Ո՛չ պարզեալ 'ի ժամ
Ցոյ հոգի անհուն .

Դէմ մերձ Տէր ,
Աղէ՜կ և առ յարդար
Անդադար երգով .
Գովել ԶԱՀՈՒԱՅ .

Արդ՝ ո՞չ ծնանիցեմ ,
ԶԱՄՆ ամենայն .

Ա . Բ . Գ .

ՄԱՀՈՒՆԴ

Ծնեալ Կոստանդնէ կարապետ Գ . Մովսէս Ծննդուժար . Դեկ . 28 .

ՀԱՐՍԱՆԻՔ

Դեկտ 30 1844 Պօղոս Մանուկեանց Դաւիթեանց Եղբայրականաց ընդ Օրիորդ Հռիփսիմեայ Յ . Մ . Գրութեանց .

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՀԱՅԵՐԷՆ
Մ . Գ . Թեոդորեանց Վ․ Երամեանց